

L'artista xinès Ai Weiwei parla dels canvis a la seva vida a partir de quan fou empresonat pel govern xinès i, després —el juny passat—, alliberat. Weiwei es mostra commogut i sorprès per la nova cultura de protesta del seu país.

“Em van empresonar perquè em vaig ficar en política”

Fa unes quantes setmanes que va ingressar 970.000 euros al compte de les autoritats fiscals xineses. Vós ho considereu una mena de fiança, un dipòsit. Ells ho consideren una admissió de culpa?

—No puc parlar per ells. Però puc parlar molt de la pressió que m'ha fet l'Oficina d'Impostos i el departament de policia. Es morien de ganes perquè pagués, van provar de collar-me ben collat. Em van dir: “Paga alguna cosa, ho hauries d'entendre.” Però no em van dir què hauria d'entendre.

—Així que el fet que finalment paguéssiu és una mena de victòria per a ells?

—Bé, per a ells era molt positiu que hagi pagat, però jo no podia pas triar. Em van dir: “Si no pagues, enviarem el teu cas a l'Oficina de Seguretat Pública, i aleshores t'enfrontaràs a càrrecs penals.” Per llei, primer has de pagar, després ja pots fer una apel·lació.

—Heu vist mai cap prova de la vostra presumpta evasió d'impostos?

—No, i és ridícul. L'únic motiu pel qual em van ficar a la presó va ser que m'havia involucrat en política, les meves crítiques contra l'autoritat. Més tard, l'excusa per a empresonar-me va ser el meu “problema amb els impostos”. Però, internament, mai no me n'han dit res. No vull menysprear la seva intel·ligència, però encara avui trobo que això que van fer és estúpid. Irònicament, de fet, fins i tot em va ajudar. M'han donat l'oportunitat d'explicar què passa en aquest sistema. M'han proporcionat aquesta eina.

—Hi ha cap possibilitat que la vostra apel·lació contra aquesta demanda d'impostos tingui èxit?

—Pràcticament cap. La Xina mai no tracta de casos relacionats amb la política, sempre provaran d'acusar-te d'uns altres crims. Ha passat d'ençà de la revolució cultural i encara passa. Però l'arma letal contra aquesta mena de societat totalitària és la transparència. De manera que, en el meu cas, ho faig tot transparent a internet. Fem que la gent s'assabenti de cada detall, de qualsevol petit esdeveniment. Un cop se sap, tothom en pot treure conclusions. Som en un judici fora del jutjat. Per a mi, això és l'equitat, la justícia, això és la societat civil. Si no, és una societat vil en què tot es fa d'amagat.

—Molts xinesos van demostrar un grau impressionant de solidaritat amb vos i us van donar diners. Molts van afegir-hi missatges personals. N'hi ha cap que us emocionés especialment?

—N'hi havia milers, de missatges commovedors. Un bloguista em va escriure: “Weiwei, sabem qui sou, fem servir els nostres diners com si fossin paperetes electorals.” Un altre: “Senyor Ai, tinc 13 anys, això és la prova que mai no ens podran derrotar.” La gent m'enviava el seu primer sou. Uns altres deien: “Aquesta és la meva paga de la jubilació, preneu-la.” “Aquests diners eren per a les meves sabates noves, preneu-los.” Per a mi va ser molt important veure i sentir tot això. No acostumes a notar l'escalf, l'humor, l'afecte i la generositat de la gent mentre escrius un blog. Et sents com si

caminessis per un túnel a les palpentes, et sents sol.

—Havíeu subestimat els xinesos?

—Sí, i me n'avergonyeixo. Com més gent, sempre havia cregut que els habitants de la Xina moderna són com un grapat de sorra: els grans mai no acaben d'estar realment units. Però avui dia trobo que el grapat de sorra és una bona metàfora perquè ara tenim internet. No cal que estiguem físicament units. Pots ser un individu i tenir els teus propis valors, però unir-te a uns altres en certes lluites. No hi ha res més poderós que això. A internet la gent no es coneix, no tenen els mateixos líders, de vegades, ni tan sols les mateixes metes polítiques. Però s'uneixen en algunes causes. Per a mi, això és un miracle. No havia passat mai, abans. Sense internet, avui jo no seria Ai Weiwei. Només seria un artista que fa espectacles en alguna banda.

—A la Xina, és poc habitual que la gent demostrï tan obertament el suport a aquells qui critiquen el govern. Per què creieu que ara sí que ho fan?

—Sempre que hi ha injustícia, hi ha tensió. Però a la Xina és difícil d'alliberar tota la ràbia, si no és que et cales foc o saltes daltabaix d'un pont. En una societat sense llibertat d'expressió, costa que les víctimes es facin visibles. Un exemple d'ahir mateix: tot just havia concedit una entrevista telefònica a la CNN. Aleshores, de cop i volta, la CNN es va apagar durant un parell de minuts. Per primer cop, vaig veure que la televisió se m'havia blocat del tot. I me'n vaig adonar: “Valga'm Déu, això ha estat cosa meva, quina bogeria!” Quina mena de països fan aquestes coses? Potser Cuba, Corea del Nord, la Xina. Però què volen? Què els fa tanta por?

—Com us ho expliqueu? Per què sou tan perillós per a ells?

—Per la veritat. La veritat és el perill més gran per a aquesta mena d'aparell. I jo lluito per la veritat. Després de seixanta anys al govern, es van convertint de nou en un partit clandestí, en una organització secreta. No parlen ober-

L'artista Ai Weiwei va ser empresonat durant 81 dies: "Em demanaven: 'Ai Weiwei, com és que t'has convertit en això?' 'Perquè em nego a oblidar.'"

tament de res, no responen preguntes: només donen ordres, sobretot ordres confidencials. Però això no es correspon amb la seva posició. Tenen un partit de 80 milions de membres, controlen la nació, la Xina és una superpotència emergent. Perquè són tan reservats? Què els priva de parlar clar? Aquesta és la pregunta; ningú no la pot respondre.

—**Per què creieu que se centren tant en vós?**

—Sovint m'ho demano. Com em vaig arribar a convertir en l'enemic número 1 de l'estat? Fins i tot durant el meu empresonament, em preguntaven: "Ai Weiwei, perquè t'has acabat convertint en això?" La meua resposta és:

primer de tot, perquè em nego a oblidar. Els meus pares, la meua família, tota la seva generació i tota la meua han pagat un preu molt alt en la lluita per la llibertat d'expressió. Molta gent ha mort per una frase, fins i tot per una sola paraula. Algú se n'ha de fer responsable. Si una nació no es pot enfrontar al seu passat, no té futur. Vaig començar a fer preguntes. Més de 5.000 escolars van morir al terratrèmol de Sichuan. Qui eren? En un incendi d'un gratacel de Xangai hi van morir gairebé seixanta persones. Qui eren? Els vaig dir: "Vinga, va, només contesteu-me aquestes preguntes tan senzilles." Com a artista, sé molt bé com s'han d'ensenyar els detalls,

com transformar-los en un llenguatge que la gent pugui entendre. Ells saben que internet és una força indeturable, insuportable per a ells.

—**El vostre microblog a Sina Weibo, l'equivalent xinès de Twitter, va ser blocat, però el vau tornar a activar.**

—Va ser reobert amb un altre nom, però gairebé immediatament ja va arribar a 50.000 seguidors. Sina Weibo m'hi va deixar estar uns tres dies. Aleshores hi vaig escriure el meu compte. Estic convençut que Sina Weibo ho sabia, però ningú no va voler esborrar el compte sense una ordre ferma que vingués de dalt.

EL TEMPS

Ai Weiwei ha rebut diners d'arreu de la Xina per a pagar el presumpte frau pel qual va ser detingut. A dalt a la dreta, al seu estudi de Pequín. A sota, el govern xinès, presidit per Hu Jintao, i un cibercafé a la capital xinesa.

—Sina Weibo, la pàgina de microblogs que és tolerada pel govern, s'ha convertit en una eina del creixent moviment democràtic de la Xina?

—Només perquè no hi ha cap més oferta, cap alternativa. La Xina volia estar al dia de la innovació tecnològica. La idea de crear Sina Weibo és un intent de competir amb Twitter. Però de totes maneres no té ànima, és a dir, llibertat d'expressió. I, malgrat això, crec que el govern se'n penedeix, de Sina Weibo, però ja no es pot tancar. Això sí que seria un suïcidi.

—Per què creieu que el govern torna a amenaçar? És la seva manera de venjar-se de vos per no haver callat després del vostre alliberament?

—No sé què pretenen. Suposo que encara tenen assumptes pendents, els fa por de quedar malament.

—Els darrers mesos us han fet sentir més proper a la Xina o bé us n'han allunyat emocionalment?

—Bé, m'adono del gran suport del

jovent. Si camino pel carrer, si vaig a un restaurant, la gent se m'acosta i em diu: "Em puc fer una foto amb vos? Em podeu signar un autògraf?" I em donen unes carteres caríssimes d'Armani o Prada perquè els les signi. Alguns altres, desesperats, m'ensenyen una foto de la seva filla morta i em demanen: "Em podeu ajudar?" Jo els dic: "Com? Us puc donar suport moral, em poso al vostre lloc. Però jo no us puc ajudar a vos i vos no em podeu ajudar a mi." És la condició d'aquesta societat. Estem separats.

—El govern espera que us n'aneu de la Xina?

—No ho sé pas. Què volen? Volen que em quedi? Volen que me'n vagi? Volen que em pengi? Que em mati? Què volen?

—Suposo que volen un Ai Weiwei callat.

—Això segur. No volen que parli.

—Us quedareu a la Xina?

—És una pregunta complicada. Però sigui on sigui, la Xina sempre es

quedarà amb mi. No sé quin és el final d'aquest camí ni quant de temps podré continuar caminant-hi.

—Com ha canviat l'experiència dels darrers mesos la vostra definició d'art?

—La meua definició sempre ha estat la mateixa. L'art tracta de llibertat d'expressió, de noves maneres de comunicar-se. No pas d'exhibir-lo en museus ni de penjar-lo a la paret. L'art hauria de ser al cor de la gent. La gent corrent hauria de tenir la mateixa habilitat d'entendre'l que qualsevol altre, no crec que l'art sigui ni elitista ni misteriós. No crec que l'art es pugui separar de la política. De fet, la intenció de separar l'art de la política és una intenció molt política. És clar que conec gent amb tan poca dignitat que és capaç de renunciar als principis més bàsics. Veig aquesta mena d'art, i quan el veig em fa vergonya. A la Xina, tracten l'art com si simplement fos decoració. Vol ser art. Sembla art. Es ven com a art. Però en realitat, és un tros de merda.

—Les organitzacions a favor dels drets humans consideren que la manera com el règim us va tractar a vós i a més activistes aquesta primavera ha estat la repressió més dura dels darrers anys. Així i tot, si mireu els darrers 15 anys, hi veieu cap progrés de la societat civil xinesa?

—I tant. I de nou, gràcies a la tecnologia. Perquè, en certa manera, la Xina vol formar part del món. Quan van organitzar els Jocs Olímpics i l'Exposició Universal, van fer un gran esforç per a dir a la gent: "Mireu, som com vosaltres." Volen que la comunitat internacional els accepti. Però mai no reconixeran el valors occidentals de la llibertat d'expressió i d'un sistema judicial independent. Això no obstant, les noves generacions s'han enriquit i han de ser competitives, i aleshores accepten moltes coses d'occident. I la Xina és molt més moderada que no era abans. Em van empresonar durant 81 dies, però no em van matar. Em van dir: "Si fóssim a la Revolució Cultural, ja hauries mort 100 vegades. Ja hem millorat." I vaig respondre: "Moltes gràcies. Sí, heu millorat. Però no perquè realment vulgueu millorar, sinó simplement perquè millorar és una qüestió de supervivència."

—Creieu que ara els xinesos confien més en si mateixos?

—I tant que sí: ara lluiten pels seus drets fins i tot abans de saber que lluiten pels seus drets. Mai no han estat educats perquè els defensin, però si la seva mare s'ha d'esperar molt de temps abans no la tractin a l'hospital, si els seus fills tenen pedres als ronyons per culpa de la llet en pols, si els seus fills moren en una escola que s'esfondra durant un terratrèmol, si els enderroquen la casa per força, és aleshores que comencen a alçar la veu.

—A part de vós com a artista, hi ha cap col·lectiu a la Xina que sigui al capdavant de la lluita pels drets humans?

—N'hi ha dos. El primer, els advocats, perquè s'han de guanyar la vida fent-se càrrec d'aquests casos. Però només n'hi ha uns quants de disposats a alçar-se i a dir: ja n'hi ha prou, cometeu un abús de poder. Liu Xiaoyuan n'és un. La policia li va dir, mentre em tenien empresonat: "No pots represen-

Through, d'Ai Weiwei. L'artista també va ser assessor artístic de l'estadi Niu d'Ocell dels Jocs.

tar Ai Weiwei." I avui ja no té llicència per a exercir d'advocat. El van amenaçar, el van despullar i li van pegar. El van insultar. Li van dir clarament: "Volem que la teva família pateixi, que la teva família s'esfondri." Tant se val que Liu Xiaoyuan sigui molt fort. Com pot ser capaç de suportar-ho, tot això? Ho han fet a molts advocats: els peguen, els atemoreixen, els segueixen. Però si la societat civil no té ningú que vetlli per la llei, aleshores quina mena de societat és?

—I el segon?

—És molt curiós. Són els informàtics, que han fet un gran esforç per tal d'arribar a conèixer i entendre les noves tecnologies. Els frustra que a la Xina no es puguin fer servir Facebook, Twitter i YouTube, són els primers a reconèixer que la situació és terrible. No són els anomenats intel·lectuals, que s'alcen. Els pitjors de tots són els artistes: són egoistes, només miren per a ells. Tant els fa què passi.

—No són únicament els dissidents, que pateixen. Les seves famílies també ho passen molt malament. Liu Xia, la dona de Liu Xiaobo, es troba en arrest domiciliari. Com es troben la vostra mare i la vostra dona?

—Pateixen molt. La meua mare havia envellit molt quan em van alliberar. Tenia problemes d'oïda i d'hipertensió. Però encara em donen suport. Si fas desaparèixer algú i no avises la

família, què és això? Fas que la gent es desesperi i que gairebé es morin de pena. Si el teu gat o el teu gos es perd, et desesperes per saber on és; si qui desapareix és una persona, no et pots ni imaginar com és aquest patiment. Quina mena de societat és, aquesta? Si la societat ni tan sols pot mostrar el seu suport per mi, aleshores la gent es pregunta: qui està protegit? Per això tinc tant de suport. No és perquè sigui ni ben plantat ni encantador. La gent se n'adona: aquest home lluita per nosaltres.

—Hi ha cap moment del dia en què us vinguin al cap els records de la vostra estada a la presó?

—Cada segon. Ningú no ho pot esborrar, això, et deixa una cicatriu.

—Si us demanessin que creéssiu una obra sobre la vostra experiència a la presó, què faríeu?

—Res. La presó és el no-res. Buit total.

—Com allibereu la ràbia, la ira? Com us hi enfrenteu?

—La vida és art. L'art és vida. Mai no ho separo. Tampoc no sento tanta ràbia. Sento molta alegria, també.

—I d'on ve aquesta alegria?

—Veig la pluja. Veig les fulles com cauen.

Sandra Schulz

© Der Spiegel

Traducció de Paula Arnas